

**Powiatowy Urząd Pracy
Cieszynie
Plac Wolności 6
43 – 400 Cieszyn**

RANKING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH W POWIECIE CIESZYŃSKIM W I PÓŁROCZU 2014 ROKU

Cieszyn, 15 października 2014 r.

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW).....	5
1.1 Charakterystyka bezrobocia w powiecie cieszyńskim	6
1.2 Struktura bezrobocia wg zawodów.....	7
1.3 Napływ bezrobotnych według zawodów.....	9
2. ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW).....	11
3. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH.....	14
WNIOSKI	19

WSTĘP

Bezrobocie jako stały element gospodarki wolnorynkowej jest jednym z głównych problemów społecznych istotnych dla rozwoju powiatu cieszyńskiego. Obecnie szczególną uwagę należy poświęcić na dostosowanie systemu kształcenia do zmieniającego się zapotrzebowania pracodawców na kwalifikacje zasobów ludzkich. Realizowanie tego zamierzenia wymaga zastosowania sprawnego systemu informacyjnego opartego na weryfikacji i analizie bieżących danych dotyczących poziomu i struktury bezrobocia oraz ofert pracy.

W tym celu opracowano w Departamencie Rynku Pracy MGiP metodologię wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych. MZDiN jest procesem systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania się popytu na prace i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowanie na tej podstawie ocen, wniosków i krótkotrwałych prognoz. Dane te stanowią niezbędne informacje dla prawidłowego funkcjonowania systemu szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego.

Celem opracowania jest systematyczne obserwowanie zjawisk zachodzących na cieszyńskim rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowaniu na tej podstawie ocen, wniosków i krótkotrwałych prognoz niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemów takich jak szkolenia bezrobotnych, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe itp.

Przez **zawód deficytowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Przez **zawód nadwyżkowy** należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.

Opracowanie raportu zawodów deficytowych i nadwyżkowych pozwoli:

1. Określić kierunki i natężenie zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnym rynku pracy (powiat cieszyński).
2. Stworzyć bazę informacyjną dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym (powiat cieszyński).
3. Określić odpowiednie kierunki szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń.
4. Usprawnić poradnictwo zawodowe poprzez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych.
5. Ułatwić realizację programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.

Głównymi użytkownikami monitoringu są:

- powiatowe i wojewódzkie Urzędy Pracy,
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, w tym Międzyresortowy Zespół do Prognozowania Popytu na Pracę,
- Władze oświatowe wszystkich szczebli (MENiS, kuratoria oświaty),
- Dyrekcje szkół ponadgimnazjalnych oraz placówek naukowo-badawczych,
- Instytucje szkoleniowe,
- Inne zainteresowane organy rządowe, samorządowe oraz organizacje społeczno-polityczne.

Źródłem informacji do opracowania niniejszego raportu są:

- Załącznik 3 do sprawozdania MPiPS-01 – *„Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności za I półrocze 2014 roku”* oraz
- Załącznik 2 do sprawozdania MPiPS-01 – *„Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Stan za I półrocze 2014 roku”*

Monitoring dotyczy 43 dużych grup zawodowych (kod 2 cyfrowy), 440 grup elementarnych (kod 4 cyfrowy) oraz 2360 zawodów i specjalności określonych w „Klasyfikacji zawodów i specjalności” wprowadzonej do stosowania rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 roku w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. Nr 82 z dnia 17 maja 2010 r., poz. 537). Ponadto przy monitoringu należy uwzględnić także poziom i strukturę osób bezrobotnych oraz zgłaszanych ofert pracy według Polskiej Klasyfikacji Działalności, która obowiązuje na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Zawodów (PKD).

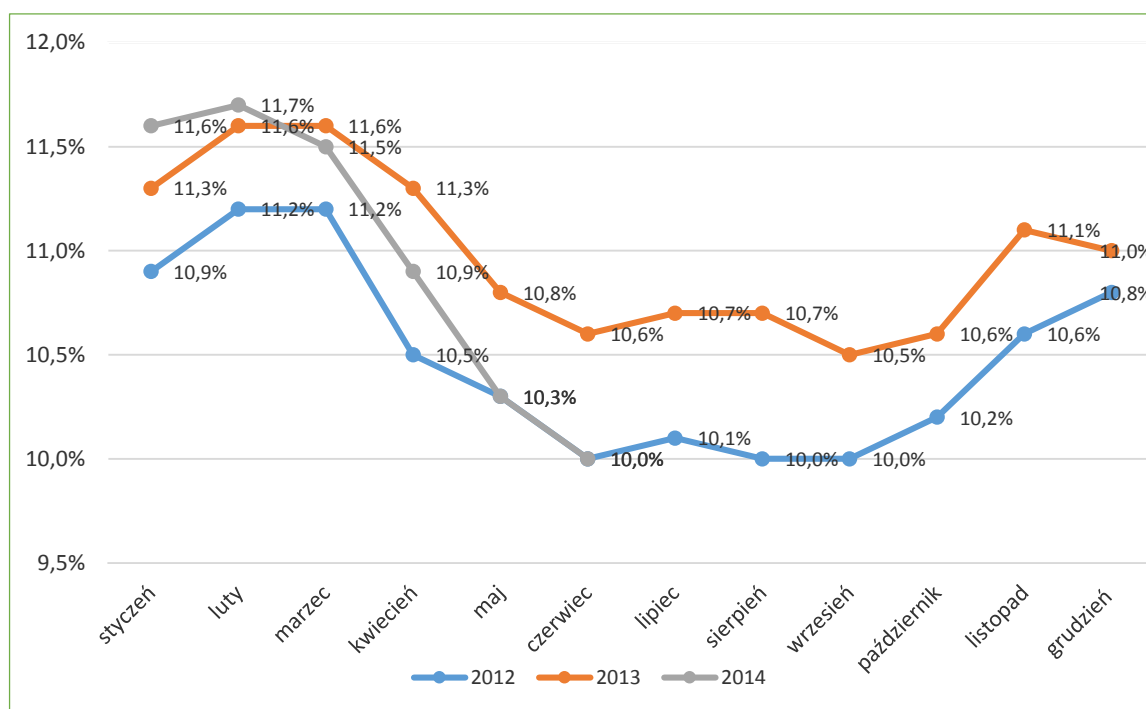
Metodologia opracowania. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych została opracowana na podstawie najliczniejszych zawodów w oparciu o następujące tablice:

- ✓ Bezrobotni wg zawodów w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku,
- ✓ Napływ bezrobotnych według zawodów w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku,
- ✓ Oferty pracy według zawodów w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku,
- ✓ Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku,
- ✓ Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku.

1. ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)

W czerwcu 2014 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie zarejestrowane były 6 963 osoby. Stopa bezrobocia na koniec analizowanego miesiąca wyniosła 10 % i była nieznacznie poniżej stopy województwa śląskiego (10,2 %) i aż o 2 punkty procentowe niższa niż stopa bezrobocia notowana w całym kraju (12 %). W stosunku do czerwca 2013 roku stopa bezrobocia obniżyła się o 0,6 punktu procentowego i jest jednocześnie równa stopie bezrobocia z czerwca 2012 r. Malejąca stopa bezrobocia w powiecie cieszyńskim odzwierciedla sytuację na regionalnym i krajowym rynku pracy.

Wykres nr 1. Stopa bezrobocia w powiecie cieszyńskim na przestrzeni 2012, 2013 i I połowy 2014 roku.

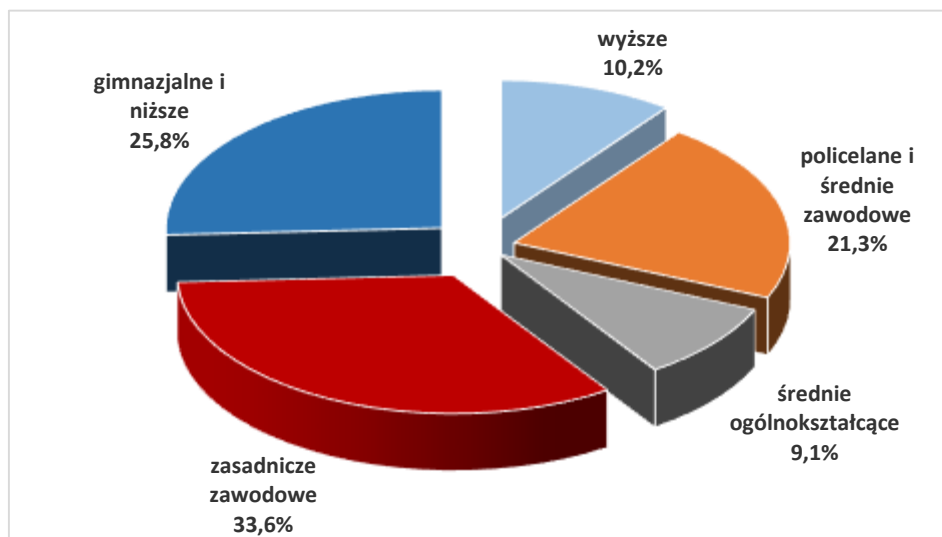

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie

1.1 Charakterystyka bezrobocia w powiecie cieszyńskim

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy najwięcej osób posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 33,6 % . Na wysokim poziomie utrzymuje się wskaźnik osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 25,8 %. Trzecią najliczniejszą grupę tworzą osoby z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym – 21,3%. Osoby z wykształceniem wyższym stanowią 10,2 % a ze średnim ogólnokształcącym zaledwie 9,1 %.

Wykres nr 2. Struktura wykształcenia bezrobotnych w powiecie cieszyńskim (stan na 30.06.2014 roku)

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie

Spośród 6 963 osób zarejestrowanych w urzędzie pracy na koniec czerwca 2014 r. – 3 422 osoby to kobiety (49,1 %). Osoby do 25 roku życia stanowią 14,2% (990) i ta liczba znacząco spadła w porównaniu do 2013 roku. Osoby powyżej 50 roku życia to 26,2 % (1 821) i utrzymuje się ona na w miarę równym poziomie od dwóch lat. Osoby zarejestrowane powyżej 12 miesięcy stanowiły na koniec czerwca 2014 r. aż 50,6 % z czego 51 % to kobiety. Długotrwale bezrobocie jest zjawiskiem bardzo niepokojącym, ponieważ powrót osób z tym problemem do aktywności zawodowej wymaga znacznych nakładów Funduszu Pracy oraz rozwiązywania kłopotów niezwiązanych z zawodem czy kompetencjami. Czas poszukiwania pracy w przypadku osób długotrwale bezrobotnych najczęściej także jest dłuższy niż w przypadku osób, które niedawno straciły pracę.

1.2 Struktura bezrobocia wg zawodów

Charakterystyka bezrobocia wymaga szczegółowego zbadania struktury bezrobotnych pod względem posiadanego zawodu. Dzięki temu możliwe będzie wykazanie zawodów, które powinny gwarantować zatrudnienie lub wskazywać na przesyt rynku poszczególnymi kwalifikacjami.

Tabela nr 1. Najliczniejsze zawody osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie w I półroczu 2014 roku (stan na 30.06.2014 r.)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Liczba osób	Kobiety	% osób w danym zawodzie do ogółu bezrobotnych
1	000000	Bez zawodu	589	278	8,5
2	522301	Sprzedawca	537	497	7,7
3	512001	Kucharz	226	164	3,2
4	331403	Technik ekonomista	180	155	2,6
5	711202	Murarz	149	1	2,1
6	753105	Krawiec	139	137	2
7	515303	Robotnik gospodarczy	134	33	1,9
8	931301	Robotnik budowlany	133	1	1,9
9	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	117	89	1,7
10	722204	Ślusarz	104	5	1,5
11	751201	Cukiernik	104	95	1,5
12	513101	Kelner	103	89	1,5
13	514101	Fryzjer	99	98	1,4
14	311504	Technik mechanik	99	13	1,4
15	512002	Kucharz malej gastronomii	93	63	1,3
16	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	92	0	1,3
17	751105	Stolarz	89	0	1,3
18	723105	Mechanik samochodów osobowych	85	0	1,2
19	311204	Technik budownictwa	78	13	1,2
20	811101	Górnik eksploatacji podziemnej	62	0	0,9
Pozostałe			3751	1691	53,9
Razem			6963	3422	100

W powyższej tabeli przedstawiono 20 zawodów najliczniej reprezentowanych przez osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie na koniec czerwca 2014 roku. Bardzo dużą grupą stanowią osoby nieposiadające zawodu (589 osób, co stanowi 8,5 % całości). Do tego zbioru zaliczają się osoby, które ukończyły edukację na szkole gimnazjalnej lub przerwały naukę w szkole zasadniczej lub średniej zawodowej, ukończyły liceum ogólnokształcące bądź nie wykonywały żadnego zawodu. Najczęściej występującymi zawodami są te, do uprawiania których, nabywa się uprawnień po ukończeniu zasadniczej lub średniej szkoły zawodowej. Do tych pierwszych należą m.in. sprzedawca, kucharz, murarz, krawiec, ślusarz, cukiernik, kelner, fryzjer,

stolarz oraz mechanik samochodów osobowych lub pojazdów samochodowych. W drugiej grupie najwięcej osób zdobyło zawód technika ekonomisty, technika żywienia i gospodarstwa domowego, technika mechanika oraz technika budownictwa.

Najczęściej spotykanym zawodem wymagającym uzyskania wyższego wykształcenia jest zawód pedagoga, reprezentowany przez 46 osób (39 kobiet). Znalazł się on na 33 miejscu w rankingu, a kolejne dwa wymagające wykształcenia wyższego – ekonomista i filolog obcojęzyczny – dopiero na miejscach 48 i 49. Pedagogika jest wciąż popularnym kierunkiem kształcenia na terenie powiatu cieszyńskiego, na co wpływ ma przede wszystkim łatwy dostęp do kierunków pedagogicznych będących w ofercie Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie. Zainteresowanie tym kierunkiem nie maleje. Pedagogika jest przykładem, jak nieracjonalnie zaplanować karierę, wybierając kierunek przede wszystkim ze względu na miejsce zamieszkania lub dostępność miejsc na kierunku kształcenia. Rozpoczynając studia pedagogiczne, należałoby spokojnie przeanalizować szanse na rynku pracy oraz wziąć pod uwagę ryzyko, że po uzyskaniu dyplomu, znajdzie konieczność przekwalifikowania się lub podjęcia zatrudnienia niezgodnego z wykształceniem. Kształcenie na kierunkach tzw. humanistycznych wymaga od absolwentów otwartości i gotowości na zmiany w celu uzyskania realnego zatrudnienia.

Wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie powyżej 12 miesięcy (3 523 osoby zarejestrowane na koniec czerwca 2014 r.), niekwestionowanym liderem jest sprzedawca (213 osób - 6 %). Na kolejnych czterech miejscach znajdują się: kucharze (83 osoby – 2,4 %), technicy ekonomiści (74 osoby – 2,1 %), osoby bez zawodu (74 osoby – 2,1 %) oraz murarze (68 – 1,9 %). Jak widać, są to osoby wykonujące bardzo popularne zawody w naszym regionie. Wpływ na stałe ich pozostawanie w urzędzie pracy może mieć z jednej strony spadek motywacji i oddalenie od rynku pracy, a z drugiej niechęć pracodawców do zatrudniania osób długotrwale biernych zawodowo.

Na koniec czerwca 2014 roku w ewidencji osób bezrobotnych pozostawało 131 absolwentów – głównie (55 osób – 42 %) były to osoby bez wyuczonego zawodu. Każdego roku do statystyk rynku pracy trafiają osoby, które kończąc licea ogólnokształcące są zdecydowane na dalsze kształcenie w systemie stacjonarnym, jednak oczekując na wyniki, rejestrują się w urzędzie pracy. Dodatkowym problemem osób kończących edukację jest brak doświadczenia zawodowego, które jest bardzo często wymagane przy zatrudnieniu.

1.3 Napływ bezrobotnych według zawodów

W celu zaobserwowania tendencji obecnie panujących na lokalnym rynku pracy, konieczne jest zwrócenie uwagi na istotną kwestię, jaką jest napływ bezrobotnych na przestrzeni pierwszego półrocza 2014 roku. Uzyskamy w ten sposób pełniejszy obraz zjawiska bezrobocia i jego struktury w badanym okresie.

Tabela nr 2. Napływ (ilość rejestracji) osób bezrobotnych wg zawodów w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku (stan na 30.06.2014 r.)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	Bezrobotne kobiety	% osób w danym zawodzie do ogółu bezrobotnych
1	000000	Bez zawodu	434	208	9,6
2	522301	Sprzedawca	336	304	7,4
3	512001	Kucharz	139	94	3,1
4	331403	Technik ekonomista	110	97	2,4
5	322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	90	61	2
6	512002	Kucharz małej gastronomii	86	49	1,9
7	711202	Murarz	80	0	1,8
8	514101	Fryzjer	78	76	1,7
9	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	74	1	1,6
10	513101	Kelner	71	60	1,6
11	931301	Robotnik budowlany	66	0	1,4
12	515303	Robotnik gospodarczy	66	13	1,4
13	751201	Cukiernik	60	53	1,3
14	723105	Mechanik samochodów osobowych	60	0	1,3
15	311204	Technik budownictwa	59	15	1,3
16	753105	Krawiec	58	57	1,3
17	311504	Technik mechanik	58	5	1,3
18	235107	Pedagog	54	39	1,2
19	722204	Ślusarz	54	2	1,2
20	752205	Stolarz	53	0	1,2
Pozostale			2450	1077	54
Razem			4536	2211	100

Struktura napływu bezrobotnych wg zawodów nie zmieniała się zasadniczo w porównaniu do I półrocza 2013 r. Najpopularniejsza dwudziestka zawodów pozostała taka sama, nastąpiły tylko delikatne przetasowania w rankingu, jednak 4 pierwsze miejsca pozostają niezmiennie.

Największą grupę osób bezrobotnych, rejestrujących się w pierwszej połowie 2014 r., stanowią osoby bez zawodu - 434 (9,6 %). Osoby posiadające zawód sprzedawcy stanowią 7,4 %. Duży jest też napływ osób posiadających zawód kucharza (3,1 %) oraz technika ekonomisty (2,4 %).

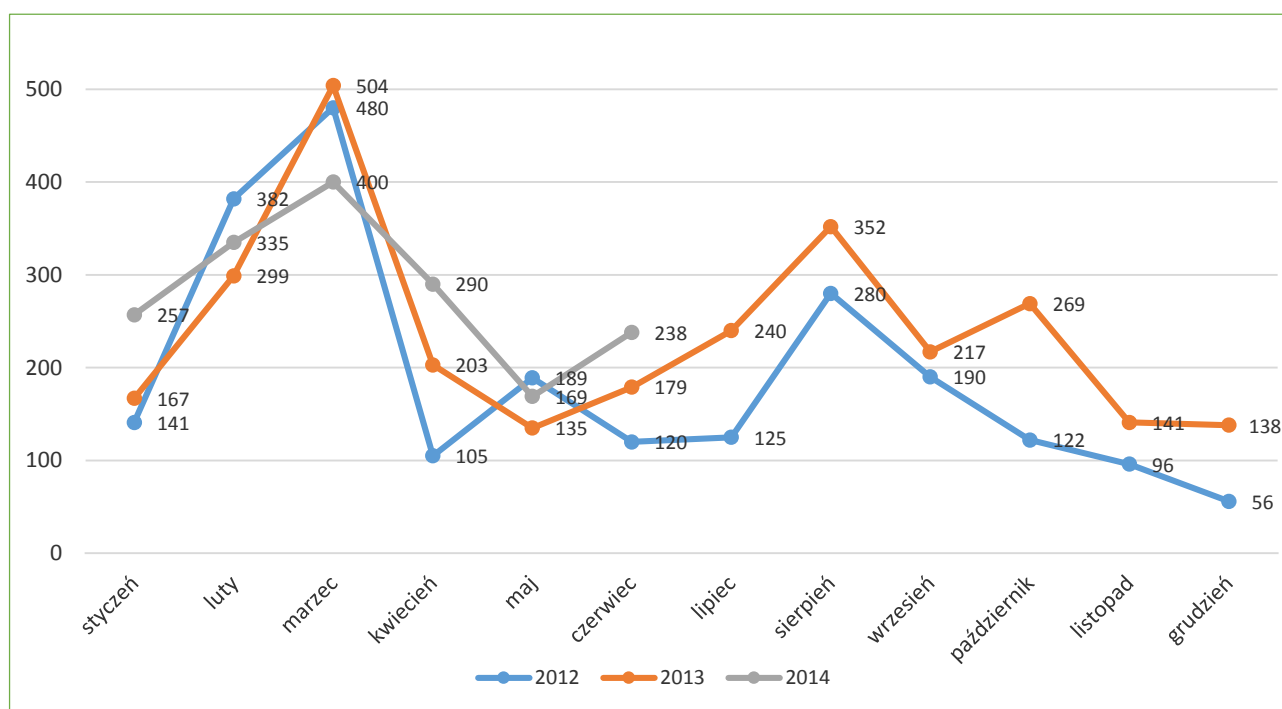
W przeciągu pierwszego półroczu 2014 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie zarejestrowało się 520 absolwentów (o 16 więcej niż w 2013 r.). Wśród nich najwięcej nie posiadało zawodu (138 osób). Na drugim miejscu znaleźli się fryzjerzy (23 osoby), a dalej sprzedawcy (20 osób), kucharze małej gastronomii (17 osób), pedagodzy (14 osób) i kelnerzy (12 osób). Znaczna część tych osób planuje dalszą naukę w systemie dziennych i pozostaje w rejestrze osób bezrobotnych tylko do dnia jej rozpoczęcia. Decyzja o rejestracji młodzieży wynika z braku pewności, czy dostaną się na studia dzienne, dlatego należy ją traktować jako rejestrację pozorną. Osoby, które dokonywały rejestracji w pierwszej połowie 2014 roku, w głównej mierze reprezentują zawody, będące w ofercie szkół ponadgimnazjalnych działających na terenie powiatu cieszyńskiego, co jest oczywiste gdyż w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie rejestrują się mieszkańcy powiatu cieszyńskiego.

Wszystkie osoby rejestrujące się w urzędach pracy, mogą korzystać z dostępnych form wsparcia, tj. z bezpłatnych usług rynku pracy – poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz szkoleń, subsydiowanego zatrudnienia, a także uzyskać środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zasadniczo, gdy absolwent czy inna osoba, która nie pozostaje w zatrudnieniu i jest gotowa do podjęcia pracy, może zarejestrować się w urzędzie pracy – podkreślić jednak należy, że rejestracja nie jest nigdy obowiązkowa. Często jednak to dostęp do ubezpieczenia determinuje decyzje o rejestracji, co ma często wpływ na losy tych osób na rynku pracy.

2. ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)

Analiza popytu na pracę stanowi kolejny element prezentowanego rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Dostarcza cennych informacji o rynku pracy, zarówno jego uczestnikom, jak i instytucjom, których działania są z nim powiązane bądź mają na niego wpływ, tj. samorządowi i instytucjom oświatowym. Analiza dotyczy ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie (nie uwzględnia wszystkich ruchów kadrowych i zapotrzebowania na wolne stanowiska pracy na terenie powiatu cieszyńskiego, gdyż nie wszyscy pracodawcy korzystają z usługi pośrednictwa pracy będącej w ofercie urzędów pracy).

Wykres nr 3. Liczba ofert pracy w powiecie cieszyńskim na przestrzeni 2012, 2013 i w I połowie 2014 roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przez ofertę pracy rozumiemy "wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika". Ogólna liczba ofert pracy obejmuje również wnioski składane przez organizatorów stażu, bowiem rejestr wniosków o staż wymaga przyjęcia i umieszczenia ich w bazie ofert pracy.

Tabela nr 3. Oferty pracy wg zawodów w powiecie cieszyńskim w 2014 roku (stan na 30.06.2014 r.)

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Oferty pracy zgłoszone w I półroczu 2014 roku
1	522301	Sprzedawca	169
2	411004	Technik prac biurowych	123
3	515303	Robotnik gospodarczy	100
4	513101	Kelner	55
5	931301	Robotnik budowlany	43
6	512001	Kucharz	42
7	712612	Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	39
8	941201	Pomoc kuchenna	35
9	821904	Monter wyrobów tekstylnych, z tektury i pokrewnych materiałów	30
10	514101	Fryzjer	29
11	911207	Sprzątaczką biurową	27
12	833203	Kierowca samochodu ciężarowego	25
13	412001	Sekretarka	23
14	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	22
15	432103	Magazynier	21
16	753303	Szwaczka	20
17	222214	Pielęgniarka, specjalistka opieki paliatywnej	20
18	331301	Księgowy	19
19	753105	Krawiec	17
20	512002	Kucharz małej gastronomii	16
Pozostałe oferty			814
Razem			1689

W pierwszym półroczu 2014 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie wpłynęło zapotrzebowanie na 1 689 wolnych miejsc pracy (o 203 oferty więcej niż w pierwszym półroczu 2013 roku). Należy zaznaczyć, iż przez wolne miejsca pracy rozumiemy zarówno oferty pracy stałej i okresowej zgłaszane przez pracodawców (891 ofert – o 54 oferty więcej niż w roku ubiegłym), prace społecznie użyteczne (76 ofert – o 4 oferty mniej niż w 2013 roku), a także oferty stażu (722 oferty – o 157 ofert więcej niż w roku ubiegłym). W roku 2014 r., podobnie jak w latach ubiegłych (2013 i 2012), więcej ofert pracy zarejestrowano w I kwartale (992 oferty w stosunku do 697 ofert w II kwartale). Sytuacja taka wydaje się sprzeczna z ogólną tendencją rynkową, gdzie wzrost zatrudnienia łączy się z miesiącami wiosenno-letnimi, kiedy rusza branża budowlana i turystyczno-usługowa. Dlatego zasadne wydaje się odliczenie od ogólnej liczby ofert pracy oferty organizacji stażu. Wówczas otrzymamy odwrotną proporcję: w I kwartale wpłynęły 393 oferty, a w II kwartale 574 oferty.

Od 2011 roku oferty stażowe są rejestrowane jako oferty pracy - wpływa to znacznie na preferowane przez sektor publiczny i prywatny stanowiska pracy. Czwarty rok obserwowane jest zwiększenie liczby ofert na stanowisko technika prac biurowych i sekretarki – zaznaczyć natomiast należy, że w głównej mierze są to stanowiska stażowe. Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie w związku z zawartymi umowami stażowymi monitoruje również efektywność zatrudnienia po ukończonym stażu. Odnotowuje się także przypadki rezygnacji ze staży. Podobnie bywa z ofertami pracy – mimo, iż osoby bezrobotne za odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy tracą status na okres od 120 dni do 270 dni.

Na wysokim poziomie utrzymują się oferty zatrudnienia niewymagające wysokich kwalifikacji takie jak: robotnik gospodarczy, sprzątaczką, pracownik ochrony fizycznej bez licencji czy pomoc kuchenna. Spośród ofert wymagających kwalifikacji najczęściej pojawia się zapotrzebowanie na pracowników branży budowlanej, handlowej, gastronomicznej oraz sektora usług (krawiec, fryzjer, szwacz), na kierowców samochodu ciężarowego czy księgowych. Wśród 20 najczęściej powtarzających się stanowisk nie pojawia się żadne ze wskazaniem na wykształcenie wyższe. Dopiero na 35 miejscu w rankingu mieści się oferta dla animatora kultury.

Dość nietypowo wygląda sprawa sprzedawców. Z jednej strony jest to najczęściej poszukiwany zawód na rynku pracy, a z drugiej wśród osób zarejestrowanych jest najwięcej sprzedawców. Tę rozbieżność można łatwo wytłumaczyć powszechnością zatrudnienia w tej branży. Wiele osób decyduje się przejściowo na podjęcie pracy w tym zawodzie, po czym kończy szkoły, przekwalifikuje się i na stałe rezygnuje z podjęcia pracy w zawodzie sprzedawcy. Inną przyczyną tej paradoksalnej sytuacji, jest bardzo długa przerwa pomiędzy ostatnim zatrudnieniem a momentem, w którym pojawia się oferta. Osoby te nie mają już wystarczających kwalifikacji i umiejętności (np. obsługa komputera, kasy fiskalnej, nieaktualna książeczka) do wykonywania tego zawodu.

3. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH

Poniższą analizę przeprowadzono w oparciu o wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów, który został wyliczony na podstawie wzoru.

Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów k ($W_{n,I}^k$)

$$W_{n,I}^k = \frac{\overline{O}_I^k}{\overline{B}_I^k}$$

gdzie:

$\overline{O}_I^k$, $\overline{B}_I^k$ są określone wzorami (1) i (2)

$$\overline{O}_I^k = \frac{\sum_{i=1}^6 O_i^k}{12} \quad (1)$$

$$\overline{B}_I^k = \frac{\sum_{i=1}^6 B_i^k}{12} \quad (2)$$

gdzie:

O_i^k - liczba zgłoszonych ofert pracy w i-tym miesiącu w zawodzie k

B_i^k - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w i-tym miesiącu w zawodzie k

Przyjęto, że zawody o wskaźniku:

$W_{n,I}^k < 0,9$ to zawody nadwyżkowe,

$0,9 \leq W_{n,I}^k \leq 1,1$ to zawody zrównoważone (wykazujące równowagę na rynku pracy),

$W_{n,I}^k > 1,1$ to zawody deficytowe

Analizując sporządzony raport można zauważyć, iż spora grupa zawodów – 93, osiągnęła wskaźnik określony jako maksymalny. Po szczegółowych badaniach wynika, iż taką wartość wskaźnika przyjmują te zawody, w których w minionym roku zgłoszono oferty pracy, natomiast nie odnotowano w ewidencji bezrobotnych osób zarejestrowanych posiadających wymieniony zawód. Należy więc przyjąć, że są to zawody deficytowe. Zgodnie z zaleceniami Departamentu Rynku Pracy raport diagnostyczny ma nie uwzględniać maksymalnych deficytów i nadwyżek oraz zawodów tzw. „pozostałych”.

Tabela nr 4. Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku wg wskaźnika intensywności deficytu zawodów

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	524404	Telemarketer	2,5	0,17	15
2	961201	Sortowacz surowców wtórnych	2,5	0,17	15
3	243305	Specjalista do spraw sprzedaży	1,67	0,17	10
4	712612	Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	6,5	0,67	9,75
5	412001	Sekretarka	3,83	0,5	7,67
6	751104	Rozbieracz-wykrawacz	0,83	0,17	5
7	524902	Doradca klienta	2,33	0,5	4,67
8	411004	Technik prac biurowych	20,5	4,5	4,56
9	531202	Asystentka nauczyciela przedszkola	1,5	0,33	4,5
10	722304	Operator maszyn do produkcji wyrobów z drutu, lin i siatek	0,67	0,17	4
11	816003	Operator maszyn i urządzeń przemysłowych	0,67	0,17	4
12	422603	Rejestratorka medyczna	1,17	0,33	3,5
13	325907	Terapeuta zajęciowy	0,5	0,17	3
14	721204	Spawacz metodą MAG	0,5	0,17	3
15	833101	Operator koparko-ładowarki	0,83	0,33	2,5
16	833101	Kierowca autobusu	0,83	0,33	2,5
17	325905	Opiekunka dziecięca	2	0,83	2,4
18	321301	Technik farmaceutyczny	1,17	0,5	2,33
19	341203	Opiekun w domu pomocy społecznej	1,17	0,5	2,33
20	541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	3,67	1,67	2,2
21	132103	Kierownik działu produkcji	0,33	0,17	2
22	235914	Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych	1	0,5	2
23	261901	Asystent prawny	0,33	0,17	2
24	262203	Bibliotekoznawca	0,33	0,17	2
25	341202	Opiekun osoby starszej	1	0,5	2
26	343402	Szef kuchni	0,33	0,17	2
27	524402	Asystent ds. księgowości	1,33	0,67	2
28	514203	Manikiurzystka	0,33	0,17	2
29	711404	Zbrojarz	0,33	0,17	2
30	711601	Brukarz	0,67	0,33	2
31	712703	Monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych	0,33	0,17	2
32	731106	Zegarmistrz	0,33	0,17	2
33	752305	Pilarz	0,33	0,17	2

34	814206	Operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych	0,33	0,17	2
----	--------	--	------	------	---

Pierwsze miejsce w tabeli zawodów deficytowych zajmują telemarketer i sortowacz surowców wtórnych. W pierwszym półroczu 2014 r. poszukiwano 15 osób na stanowisko telemarketera, przy czym zapotrzebowanie wpłynęło zaledwie od dwóch pracodawców: 10 pracowników szukała firma BM FORMAT S.C. a 5 spółka z o.o. 4call.pl. Sortowacza surowców wtórnych poszukiwało 5 pracodawców, oferujących łącznie 13 stanowisk. Na trzecim miejscu znalazł specjalista ds. sprzedaży – 10 firm złożyło zapotrzebowanie na 10 stanowisk.

W pierwszej dziesiątce zawodów deficytowych pojawiają się także monter sieci wodnych i kanalizacyjnych, sekretarka, rozbieracz-wykrawacz, doradca klienta, technik prac biurowych, asystentka nauczyciela przedszkola i operator maszyn do produkcji wyrobów z drutu, lin i siatek. Oferty na stanowiska technika prac biurowych, sekretarki oraz doradcy klienta były realizowane głównie w ramach ofert stażowych.

W wielu przypadkach na deficytowy charakter zawodu wpływa fakt, że nie ma możliwości jego zdobycia poprzez ukończenie szkoły – do wskazanej grupy należą: telemarketer, sortowacz, operatorzy konkretnych maszyn, pracownicy biurowi, itp. Zdobycie tego zawodu wiąże się z doświadczeniem zawodowym na konkretnym stanowisku. Należy też dodać, że do ich wykonywania niepotrzebne są często żadne konkretne uprawnienia.

W grupie zawodów, których uprawianie wiąże się z określonymi kwalifikacjami, brak kandydatów na zgłaszane wolne miejsca pracy jest niwelowany przez organizowanie kursów. Tak jest np. ze stanowiskami manikiurzystki czy pilarza.

W zestawieniu zawodów deficytowych pojawiło się stanowisko zegarmistrza - firma METRIX poszukiwała dwóch pracowników. Jego miejsce w rankingu uzasadnione jest spadkiem zapotrzebowania na świadczenie usług zegarmistrzowskich, który pociąga za sobą brak zainteresowania zdobyciem tego zawodu przez młodych ludzi.

Tabela nr 5. Zestawienie zawodów nadwyżkowych w powiecie cieszyńskim w I półroczu 2014 roku wg wskaźnika intensywności nadwyżki zawodów

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów
1	331403	Technik ekonomista	0,17	18,33	0,01
2	235107	Pedagog	0,17	9	0,02
3	311204	Technik budownictwa	0,33	9,83	0,03
4	722204	Ślusarz	0,33	9	0,04
5	752205	Stolarz	0,33	8,5	0,04
6	242222	Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	0,17	3,83	0,04
7	741207	Elektromonter	0,17	3,83	0,04
8	314207	Technik rolnik	0,17	3,83	0,04
9	751201	Cukiernik	0,5	10	0,05
10	713101	Malarz-tapeciarz	0,33	6,5	0,05
11	712601	Hydraulik	0,17	3,17	0,05
12	613003	Rolnik	0,17	3	0,06
13	741201	Elektromechanik	0,17	2,67	0,06
14	241103	Specjalista ds. rachunkowości	0,17	2,67	0,06
15	723105	Mechanik samochodów osobowych	0,67	10	0,07
16	832203	Kierowca samochodu osobowego	0,17	2,5	0,07
17	721306	Blacharz samochodowy	0,33	4,83	0,07
18	713203	Lakiernik samochodowy	0,33	4,83	0,07
19	711503	Stolarz budowlany	0,17	2,33	0,07
20	233025	Nauczyciel wychowania fizycznego	0,17	2,33	0,07
21	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	1	12,33	0,08
22	723307	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	0,33	4	0,08
23	712602	Monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody	0,17	1,83	0,09
24	422103	Technik obsługi turystycznej	0,33	3,67	0,09
25	334306	Technik administracji	0,33	3,17	0,11
26	514207	Technik usług kosmetycznych	0,17	1,5	0,11
27	712604	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	0,5	3,5	0,14
28	241306	Specjalista ds. finansów	0,17	1,17	0,14
29	228903	Kosmetolog	0,17	1,17	0,14
30	711202	Murarz	2	13,33	0,15

Zawody nadwyżkowe to zawody reprezentowane przez dużą ilość osób bezrobotnych, na które nie wpływają oferty pracy. Pierwszym w rankingu jest zawód technika ekonomisty. Zgłaszane przez firmy zapotrzebowanie na tego typu stanowiska jest zdecydowania mniejsze niż ilość osób pozostających bez zatrudnienia i posiadających ten zawód. Podkreślić jednak należy, że osoby posiadające kwalifikacje w tym zawodzie podejmują zatrudnienie głównie w branży związanej z ekonomią, finansami i rachunkowością, a także prace biurowe. Podobnie jest z innymi zawodami nadwyżkowymi - technicy budownictwa, pedagodzy, technicy administracji, technicy usług kosmetycznych, technicy obsługi turystycznej to grupy, które znajdują zatrudnienie na stanowiskach zbliżonych do posiadanych kwalifikacji.

Zawody nadwyżkowe reprezentują najczęściej kierunki kształcenia szkół zasadniczych zawodowych i średnich zawodowych na lokalnym rynku pracy. Wśród osób posiadających wyższe wykształcenie na wysokim poziomie (drugie miejsce w rankingu) utrzymuje się zawód pedagoga – na koniec czerwca 2014 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy figurowało 46 osób legitymujących się tym zawodem, podczas gdy w opisywanym okresie poszukiwano zaledwie 1 pedagoga.

Lokalny rynek pracy nie jest w stanie przyjąć wszystkich absolwentów danego profilu i konieczne jest poszukiwanie pracy na stanowisku mniej lub bardziej odległym od uzyskanego wykształcenia. Często mając trudności w znalezieniu zatrudnienia w swoim wyuczonym zawodzie, osoby bezrobotne decydują się na podnoszenie kwalifikacji poprzez dalsze kształcenie, czy przekwalifikowanie umożliwiające zdobycie bardziej poszukiwanych umiejętności. Bywa również, iż posiadane kwalifikacje dezaktualizują się, a w przypadku niektórych uprawnień, wydawane są na określony czas.

WNIOSKI

Porównując pierwsze kwartały 2013 i 2014 roku, to rok bieżący rozpoczął się od wyższej stopy bezrobocia (o 0,3 %). Od kwietnia do czerwca poziom bezrobocia rejestrowanego gwałtownie się obniżał, jeszcze w marcu było to 11,5 % a w czerwcu stopa bezrobocia osiągnęła zaledwie 10 % (spadek aż o 1,5 % w trzy miesiące i była niższa o 0,6 % niż w analogiczny, okresie 2013 roku). Już tradycyjnie zmniejszenie poziomu bezrobocia następuje w miesiącach wiosenno-letnich. Zaobserwowana tendencja spadkowa związana jest ze specyfiką lokalnego rynku pracy, który charakteryzuje się dużą sezonowością, głównie w sektorze turystyczno-gastronomicznym oraz budowlanym.

W przeciwieństwie do roku 2013 r., w którym notowano znacznie niższą stopę bezrobocia rejestrowanego w powiecie niż w województwie, rok 2014 wyrównał poziomy stóp (różnica nie przekraczała 0,3 %, podczas gdy w 2013 r. regularnie utrzymywała się średnio na poziomie 0,6 %).

Najmniej ofert pracy wpływa dla osób z wykształceniem wyższym, które stanowią drugą najmniejszą grupę osób zarejestrowanych. Najczęściej wykazują się większą aktywnością w poszukiwaniu zatrudnienia, często korzystając przy tym ze staży, szkoleń oraz wnioskując o jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zauważyć także należy pewną tendencję związaną ze zgłaszanymi przez pracodawców ofertami pracy głównie na pracowników niewykwalifikowanych, sezonowych lub z wykształceniem zasadniczym zawodowym, natomiast kandydatów na stanowiska specjalistów, kadrę zarządzającą oraz pracowników wykwalifikowanych o określonych umiejętnościach pozyskują innymi sposobami (agencje pośrednictwa pracy, firmy consultingowe, prasa lokalna, strony internetowe). Niestety wciąż problemem urzędu pracy jest trudność „zgrania” gotowości do pracy kandydatów z odpowiednimi kompetencjami z pracodawcami, którzy nie mają czasu na długotrwałą rekrutację. Oczekiwania pracodawców i oczekiwania osób szukających pracy często są rozbieżne, dlatego potrzebna jest wymiana informacji tych dwóch stron na rynku pracy i urząd pracy może być takim łącznikiem, pośrednikiem.

W oparciu o dane statystyczne zauważyć można, utrzymywanie się na podobnym poziomie liczby osób długotrwale bezrobotnych (na koniec czerwca 2014 roku było to 3 523 osób – 50,6 %, podczas gdy w analogicznym okresie 2013 roku było to 3 242 osób – 43,9 %), przy czym procentowo wskaźnik ten podniósł się aż o 6,7 %. Stan taki jest spowodowanym stosunkowo niskim stanem ofert pracy (choć w stosunku do analogicznego okresu 2013 roku liczba ofert wzrosła o 203), ale przede wszystkim skłonnością pracodawców do zatrudniania osób z relatywnie krótkim czasem bierności zawodowej.

Spośród 12 gmin powiatu cieszyńskiego najwięcej osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy – 1 543 (22,2 %) na koniec czerwca 2014 roku było mieszkańcami Cieszyna,

w dalszej kolejności pojawiała się Gmina Skoczów - 1 045 osób (15 %), a na trzecim miejscu Gmina Istebna – 661 osoby (9,5 %). Najmniej osób zarejestrowanych zamieszkuje gminę Dębowiec 195 osób (2,8 %). Przy czym najwyższy stan bezrobocia rejestrowanego w stosunku do liczby ludności mamy w gminie Skoczów – 7,9 %, dalej w gminie Istebna – 5,6 %, w gminie Wisła – 4,6 %, a Cieszyn znalazł się na czwartym miejscu z 4,3 %. Najniższe bezrobocie notowane jest w gminie Strumień – 1,7 %.

Powiatowy Urząd Pracy za pomocą form takich jak: szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne czy staże prowadzi aktywizację osób bezrobotnych, redukując poziom bezrobocia rejestrowanego. Usługi jak i instrumenty rynku pracy w głównej mierze skierowane są do osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które stanowią znaczący odsetek ogółu osób bezrobotnych. Na koniec czerwca 2014 roku spośród 6 963 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie 5 725 było osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy w rozumieniu art. 49 *Ustawy z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* – 82,2% (w tym 2 835 kobiet). Na koniec miesiąca sprawozdawczego zarejestrowanych jako osoby bezrobotne było 990 osób do 25 roku życia (14,2%), 1 821 osób powyżej 50 roku życia (26,2 %), 3 523 osoby bezrobotne długotrwale (50,6 %), 1 459 osób nie posiadało kwalifikacji zawodowych (21 %), 1 013 osób nie posiadało doświadczenia zawodowego (14,5 %), 4 141 osób nie posiadało wykształcenia średniego (59,5 %), 619 osób samotnie wychowało dziecko do 18 roku życia (8,9 %), 168 osób po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęło zatrudnienia (2,4 %) oraz 517 osób posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (7,4 %). Dotyczy to zapisów *ustawy* do 27 maja 2014 roku. Wprowadzone zmiany powodują, iż korzystanie z usług i instrumentów uzależnione jest od ustalonego dla osoby bezrobotnej profilu pomocy.

W analizowanym okresie wpłynęły 722 oferty stażowe, ze szkoleń skorzystało 261 osób, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymało 57 osób.

Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie wspiera lokalnych pracodawców poprzez pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy, oraz możliwość korzystania z usług poradnictwa zawodowego w zakresie doboru kandydatów do pracy oraz indywidualnym rozwoju zawodowym. W ramach doposażenia stanowiska pracy w pierwszej połowie 2014 roku utworzono 30 stanowisk pracy dla skierowanych osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie. Istotnym działaniem ze strony Urzędu Pracy jest marketing usług rynku pracy poprzez organizację seminariów i konferencji skierowanych do partnerów na lokalnym rynku pracy. Począwszy od 2008 roku w ramach projektu „Nowa jakość – nowe możliwości”, a następnie od 2013 roku w ramach projektu „Nowa jakość – nowe możliwości IV”, prowadzone jest zewnętrzne pośrednictwo pracy dzięki któremu odwiedzani pracodawcy zostają zapoznani z działaniami prowadzonymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie. Wizyty pośredników zewnętrznych są bardzo istotnym elementem

nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z lokalnymi pracodawcami. W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 2014 r. zewnątrzni pośrednicy pracy odwiedzili 95 pracodawców.

Dane, które są stosowane w materiale odzwierciedlają bezrobocie rejestrowane, a tak naprawdę trudno zweryfikować deklarowaną chęć czy gotowość do zatrudnienia. Struktura bezrobotnych ulega zmianom, a Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie wciąż aktywnie uczestniczy we wspieraniu procesów na lokalnym rynku pracy, tak by do pracodawców trafiali kandydaci zainteresowani zatrudnieniem i jednocześnie posiadający umiejętności, doświadczenie i kwalifikacje dopasowane do oczekiwań stawianych na lokalnym rynku pracy. Zadaniem Urzędu Pracy jako instytucji zajmującej się procesami zachodzącymi na rynku pracy jest minimalizowanie negatywnych skutków wzrastającego bezrobocia poprzez aktywne wspieranie lokalnych pracodawców oraz osób bezrobotnych. Dlatego dążymy do uzyskiwania jak największej efektywności i racjonalności w dysponowaniu środkami publicznymi. Działania, które może proponować poszukującym pracy oraz pracodawcą urząd pracy wymagają zaangażowania, przygotowania i odpowiedzialności każdej ze stron.

Sporządziła:

Katarzyna Romowicz

Doradca klienta – pośrednik pracy